



Sygn. akt II USKP 48/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romuald Dalewski (przewodniczący)

SSN Leszek Bielecki (sprawozdawca)

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania S. Z.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno -Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie

o emeryturę policyjną,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 29 marca 2023 r.,

skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 8 grudnia 2020 r., sygn. akt III AUa 790/20,

**1. uchyla zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie
w całości i oddala apelację,**

**2. zasądza od Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego
Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie
na rzecz skarżącego S. Z. kwotę 240,00 zł (dwieście czterdzieści
złotych, zero groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania
apelacyjnego,**

**3. zasądza od Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego
Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie**

na rzecz skarżącego S. Z. kwotę 240,00 zł (dwieście czterdzieści złotych, zero groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 8 grudnia 2020 r., III AUa 790/20, w sprawie z odwołania S. Z. od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno – Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie z 9 lipca 2019 r. stwierdzającej, że odwołujący utracił prawo do emerytury policyjnej z dniem 7 marca 2019 r. oraz wstrzymującej od 1 sierpnia 2019 r. wypłatę świadczenia emerytalnego, po rozpoznaniu apelacji organu rentowego, zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 20 kwietnia 2020 r., XIV U 3017/19, i oddalił odwołanie.

W sprawie tej ustalono, że odwołujący był funkcjonariuszem Straży Granicznej, ostatnio pełnił służbę w [...] Oddziale Straży Granicznej, na stanowisku Naczelnika Wydziału Kadr i Szkolenia. Na mocy decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z 10 października 2018 r., od dnia 1 sierpnia 2018 r. jest uprawniony do emerytury policyjnej.

Wyrokiem z 9 października 2018 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku, III Wydział Kamy, III K 350/18, S. Z. został uznany za winnego tego, że w okresie od 19 do 21 lipca 2016 r. w B., działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 20.898,10 zł Komendanta [...] Oddziału Straży Granicznej w [...] na skutek uwzględnienia wniosku o wypłatę należności z tytułu przeniesienia z urzędu do dalszego pełnienia służby w [...] Oddziale Straży Granicznej z siedzibą w [...]. We wniosku odwołujący wskazał niezgodnie z prawdą, że przesiedlił się do B. wraz ze wszystkimi członkami rodziny, zameldowując się na stałe oraz dokonał przewozu urządzeń domowych, podczas gdy faktycznie rodzina oskarżonego nadal mieszkała na stałe w W.. W wyniku powyższego odwołującemu została w dniu 21 lipca 2016 r. wypłacona kwota 20.898,10 zł tytułem zasiłku osiedleniowego w formie ryczałtu z tytułu

przeniesienia. Sąd wymierzył mu karę w wysokości 200 stawek dziennych grzywny ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę po 40 zł, ponadto na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec niego środek kompensacyjny w postaci obowiązku naprawienia szkody poprzez uiszczenie na rzecz [...] Oddziału Starzy Granicznej kwoty 20.898,10 zł. Wyrok uprawomocnił się w dniu 7 marca 2019 r.

Prezes Sądu Rejonowego w Białymstoku w piśmie z 26 czerwca 2019 r. poinformował Zastępcę Naczelnika Wydziału Zakładu Emerytalno - Rentowego MSWiA, że wyrok z 9 października 2018 r. wydany w sprawie III K 350/18 wobec S. Z. spełnia przesłanki określone w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1626 ze zm., dalej jako ustawa zaopatrzeniowa).

W związku ze skazaniem odwołującego prawomocnym wyrokiem, zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją, Dyrektor Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji stwierdził, że S. Z. utracił prawo do policyjnej emerytury z dniem 7 marca 2019 r., oraz wstrzymał od dnia 1 sierpnia 2019 r. wypłatę świadczenia emerytalnego, ponieważ były funkcjonariusz został skazany za przestępstwo umyślne, które jest ścigane z oskarżenia publicznego, które zostało popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, co wypełnia przesłankę określoną w art. 10 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej.

Odwołanie od decyzji wniósł S. Z., w którym podniósł, że kwalifikacja prawna przestępstwa, za które został skazany nie dotyczy żadnego czynu pozostającego w związku z zakresem jego obowiązków służbowych, ani z jakimikolwiek czynnościami służbowymi. Również opis czynu nie zawiera sformułowań wskazujących na to, że przypisany czyn pozostawał w związku z czynnościami służbowymi.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. W jego ocenie wskazane w wyroku karnym czynności sprawcze nie

zostały określone w identyczny sposób jak w art. 10 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej. Zakres zadań przynależnych Straży Granicznej znajduje oparcie w art. 2 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1061 ze zm.). Czynności o charakterze prywatnym, które na gruncie niniejszej sprawy były podstawą skazania odwołującego wyrokiem karnym, nie miały związku z zadaniami służbowymi ani czasowego, ani też przyczynowego. W ocenie Sądu pierwszej instancji nie można było zatem przyjąć, że odwołujący został skazany za przestępstwo umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego, popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Wynika to z opisu przestępstwa, za które został skazany oraz z kwalifikacji prawnej czynu przyjętej przez Sąd w postępowaniu karnym. Przypisane odwołującemu w prawomocnym wyroku skazującym przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w związku z art. 272 k.k. nie zostało określone jako popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych, zatem przestępstwo to nie wypełnia ustawowych znamion czynu wskazanego w dyspozycji art. 10 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej.

Odmienne orzekł Sąd Apelacyjny, w ocenie którego przy wydaniu zaskarżonego wyroku doszło do naruszenia przepisów prawa materialnego. W kontekście art. 10 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej nie budziło wątpliwości Sądu, że S. Z. został skazany wyrokiem za przestępstwo umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego i popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobiste. W jego ocenie było to również przestępstwo popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych. Natomiast Sąd pierwszej instancji ograniczył analizę wyłącznie do formalnoprawnych granic skazania i nie dokonał prawidłowej analizy czynu odwołującego. Uszły bowiem uwadze Sądu Okręgowego okoliczności bezsporne, że S. Z. popełnił to przestępstwo jako funkcjonariusz - tylko bowiem jako funkcjonariusz mógł żądać świadczeń przesiedleniowych i to przełożonego służbowego - Komendanta Oddziału Straży Granicznej wprowadził w błąd oraz, że popełnił to przestępstwo wykonując czynności służbowe - wyłudził świadczenia przysługujące w związku z pełnieniem służby w określonym miejscu i przy pomocy dokumentów służbowych. Te okoliczności dawały, w ocenie Sądu Apelacyjnego, podstawę do ustalenia, że odwołujący został prawomocnie skazany za

przestępstwo umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego, popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

Zdaniem Sądu Odwoławczego „związek z wykonywaniem czynności służbowych” jest pojmowany szeroko i nie ogranicza się wyłącznie do czynności służbowych (które przecież po zwolnieniu ze służby nie są wykonywane), ale odnosi się do służby w formacji mundurowej wymienionej w ustawie w szerokim tego słowa znaczeniu. Chodzi więc o związek funkcjonalny, podmiotowy czy przedmiotowy między służbą a przestępstwem, o którym mowa w art. 10 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej. Wymienione wyżej okoliczności faktyczne w niniejszej sprawie dają podstawę do ustalenia, że między czynem, za który prawomocnie skazano odwołującego a pełnioną przez niego służbą taki związek istniał.

Sąd Apelacyjny wskazał zatem, że ziściły się przesłanki z art. 10 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej, co przesądziło o uznaniu, że zaskarżona decyzja odpowiadała prawu a odwołanie od niej było niezasadne.

W skardze kasacyjnej odwołujący zarzucił naruszenie prawa materialnego, a to art. 10 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, skutkujące niezasadnym oddaleniem odwołania w całości, wynikające z uznania, iż w sprawie, mając na uwadze prawomocny wyrok sądu karnego, zachodziły okoliczności do stwierdzenia utraty prawa do policyjnej emerytury z uwagi na popełnienie czynu sankcjonowanego karnie, mającego związek z wykonywaniem czynności służbowych - pojmowany szeroko, jako związek funkcjonalny, przedmiotowy i podmiotowy, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu każe przyjąć, iż odebranie przywileju emerytalnego może nastąpić tylko wówczas, gdy przestępstwo zostało popełnione w sposób ściśle w związku wykonywaniem czynności służbowych, określonych w ustawie o Służbie Granicznej lub tak zakwalifikowane przez Sąd karny, które to naruszenie doprowadziło do niewłaściwego zastosowania wskazanego przepisu i ustania prawa odwołującego do emerytury.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie apelacji organu rentowego oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania przed Sądem pierwszej, jak i drugiej instancji oraz postępowania kasacyjnego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługiwała na uwzględnienie.

Podstawa naruszenia prawa materialnego okazała się oczywiście uzasadniona, która to okoliczność współwystępuje z istotnym zagadnieniem prawnym wskazanym w skardze kasacyjnej w łączności również ze wskazaną potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości w stosowaniu.

W rozpoznawanej sprawie znajduje zastosowanie kilka przepisów. W szczególności, zgodnie z art. 10 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1626 ze zm.), prawo do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy nie przysługuje funkcjonariuszowi, który został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne lub przestępstwo skarbowe umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego, popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, albo za przestępstwo określone w art. 258 Kodeksu karnego lub wobec którego orzeczono prawomocnie środek karny pozbawienia praw publicznych za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, które zostało popełnione przed zwolnieniem ze służby. Skazanie emeryta albo rencisty prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne lub przestępstwo skarbowe umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego, popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, albo za przestępstwo określone w art. 258 Kodeksu karnego lub wobec którego orzeczono prawomocnie środek karny pozbawienia praw publicznych za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe popełnione przed zwolnieniem ze służby, powoduje utratę prawa do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy. Zgodnie z art. 39 ust. 1

pkt 5 tejże samej ustawy, prawo do świadczeń ustaje, w razie skazania funkcjonariusza, który ma ustalone prawo do emerytury lub renty, prawomocnym wyrokiem sądu, o którym mowa w art. 10 ust. 2. Aby móc stwierdzić, czy dokonany czyn, aczkolwiek już prawomocnie osądzony, pozostawał w związku z wykonywaniem czynności służbowych, nieodzowne jest ustalenie w tym zakresie w stosownym akcie prawnym rangi ustawy, jakie to obowiązki służbowe wykonuje funkcjonariusz, w tym przypadku formacji, jaką jest Straż Graniczna. W tym celu należy przywołać przepis art. 1 ust. 2 i ust. 2a ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1061 ze zm.), zgodnie z którym, do zadań Straży Granicznej należy: 1)ochrona granicy państwowej na lądzie i morzu; 2) organizowanie i dokonywanie kontroli ruchu granicznego; 2a) zapobieganie i przeciwdziałanie nielegalnej migracji poprzez : a) kontrolę przestrzegania przepisów dotyczących wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i pobytu na tym terytorium, b) rozpoznawanie i analizowanie zagrożeń migracyjnych, c) zwalczanie zagrożeń migracyjnych, w tym przestępczości związanej z nielegalną migracją, d) realizowanie, w zakresie swojej właściwości, zadań określonych w ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2021 r., poz. 2354 oraz z 2022 r., poz. 91 i 583), e) współdziałanie z organami i podmiotami właściwymi w sprawach udzielania cudzoziemcom zezwoleń na wjazd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub pobyt na tym terytorium, w tym wykonywanie czynności na wniosek tych organów i podmiotów, na zasadach określonych odrębnymi przepisami; 3) wydawanie zezwoleń na przekraczanie granicy państwowej, w tym wiz; 4) rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w zakresie właściwości Straży Granicznej, a w szczególności: a) przestępstw i wykroczeń dotyczących zgodności przekraczania granicy państwowej z przepisami, związanych z jej oznakowaniem, wykonywaniem pracy przez cudzoziemców, prowadzeniem działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzaniem wykonywania pracy cudzoziemcom, a także przestępstw określonych w art. 270-276 Kodeksu karnego dotyczących wiarygodności dokumentów uprawniających do przekraczania granicy państwowej, dokumentów uprawniających do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub dokumentów wymaganych do ich wydania,

b) przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych wymienionych w art. 134 § 1 pkt 1 Kodeksu karnego skarbowego, c) przestępstw i wykroczeń pozostających w związku z przekraczaniem granicy państwowej lub przemieszczaniem przez granicę państwową towarów oraz wyrobów akcyzowych podlegających obowiązkowi oznaczania znakami akcyzy, jak również przedmiotów określonych w przepisach o broni i amunicji, o materiałach wybuchowych, o prekursorach materiałów wybuchowych podlegających ograniczeniom, o bibliotekach, o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, o narodowym zasobie archiwalnym, o przeciwdziałaniu narkomanii oraz o ewidencji ludności i dowodach osobistych, d) przestępstw i wykroczeń określonych w ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach oraz w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2021 r., poz. 1108 i 1918 oraz z 2022 r. poz. 583), e) przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu oraz przestępstw i wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, pozostających w związku z wykonywaniem komunikacji lotniczej, f) przestępstw określonych w art. 228, 229 i 231 Kodeksu karnego, popełnionych przez pracowników Straży Granicznej w związku z wykonywaniem czynności służbowych, g) przestępstw określonych w art. 229 Kodeksu karnego, popełnionych przez osoby niebędące funkcjonariuszami lub pracownikami Straży Granicznej w związku z wykonywaniem czynności służbowych przez funkcjonariuszy lub pracowników Straży Granicznej, h) przestępstw określonych w art. 190, 222, 223 i 226 Kodeksu karnego skierowanych przeciwko funkcjonariuszom Straży Granicznej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, i) przestępstw określonych w art. 264a Kodeksu karnego, przestępstw i wykroczeń określonych w ustawie z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2021 r., poz. 1745) oraz wykroczeń określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2022 r., poz. 690), j) przestępstw określonych w art. 189a Kodeksu karnego i w art. 8 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz.U. poz. 554 i 1083, z 2009 r., poz. 1149 i 1589 oraz z 2010 r. poz. 626); 4a) rozpoznawanie, zapobieganie i

wykrywanie przestępstw oraz ściganie, w zakresie wynikającym z art. 11j ust. 1 pkt 1-3 ustawy z dnia 21 czerwca 1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych (Dz.U. z 2021 r., poz. 2073 i 2448), sprawców czynów określonych w pkt 4 lit. f-h, w przypadku, gdy czyny te dotyczą funkcjonariuszy i pracowników Policji i Biura Ochrony Rządu lub strażaków Państwowej Straży Pożarnej, popełnionych w związku z wykonywaniem przez nich czynności służbowych; 5) zapewnienie bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej i porządku publicznego w zasięgu terytorialnym przejścia granicznego, a w zakresie właściwości Straży Granicznej - także w strefie nadgranicznej; 5a) przeprowadzanie kontroli bezpieczeństwa: a) w środkach transportu w komunikacji międzynarodowej, b) w zasięgu terytorialnym drogowego, kolejowego, morskiego i rzecznoego przejścia granicznego, c) w portach lotniczych na zasadach określonych w przepisach dotyczących ochrony lotnictwa cywilnego; 5b) zapewnienie bezpieczeństwa na pokładzie statków powietrznych wykonujących przewóz lotniczy pasażerów; 5d) współdziałanie z innymi organami i służbami w zakresie rozpoznawania zagrożeń terroryzmem i przeciwdziałania tym zagrożeniom; 5e) współdziałanie z innymi organami i służbami w zakresie rozpoznawania zagrożeń dla bezpieczeństwa terminala regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Ś. i przeciwdziałania tym zagrożeniom; 6) osadzanie i utrzymywanie znaków granicznych na lądzie oraz sporządzanie, aktualizacja i przechowywanie granicznej dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej; 7) ochrona nienaruszalności znaków i urządzeń służących do ochrony granicy państwowej; 9) przetwarzanie informacji, w tym danych osobowych, z zakresu ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego, zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji oraz udostępnianie ich sądom, prokuratorom, organom administracji publicznej i innym organom państwowym, uprawnionym do ich otrzymania na podstawie odrębnych ustaw, w zakresie niezbędnym do realizacji ich zadań; 10) nadzór nad eksploatacją polskich obszarów morskich oraz przestrzeganiem przez statki przepisów obowiązujących na tych obszarach; 11) ochrona granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej przez prowadzenie obserwacji statków powietrznych i obiektów latających, przelatujących przez granicę państwową na małych wysokościach, oraz

informowanie o tych przelotach właściwych jednostek Sił Powietrznych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej; 12) zapobieganie transportowaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową odpadów, szkodliwych substancji chemicznych oraz materiałów jądrowych i promieniotwórczych, a także zanieczyszczaniu wód granicznych; 13) zapobieganie przemieszczaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową środków odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji, materiałów wybuchowych i prekursorów materiałów wybuchowych podlegających ograniczeniom; 13a) przeprowadzanie kontroli legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców, powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom; 13b) sprawowanie nadzoru nad podmiotami sprawdzającymi w rozumieniu art. 189d ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. - Prawo lotnicze (Dz.U. z 2020 r., poz. 1970, z 2021 r. poz. 784, 847 i 1898 oraz z 2022 r. poz. 655) w zakresie określonym w art. 189i tej ustawy ; 14) wykonywanie zadań określonych w innych ustawach. Straż Graniczna prowadzi postępowania w sprawach rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw określonych w art. 228, 229 i 231 Kodeksu karnego, popełnionych przez funkcjonariuszy Straży Granicznej w związku z wykonywaniem czynności służbowych.

W świetle powyższych zadań ustawowych funkcjonariuszy Straży Granicznej w żadnym razie nie można jednoznacznie stwierdzić, że skarżący został skazany przez sąd karny za przestępstwo popełnione w związku z wykonywaniem czynności (zadań) służbowych. Penalizowany czyn nie został ujęty w powyższym katalogu zadań strażników granicznych, a ponadto w wyroku sądu karnego brak w opisie czynu z art. 286 § 1 k.k. w związku z art. 272 k.k. określenia „popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych”.

W przedmiotowej sprawie szerokie ujęcie wyrażenia „w związku z wykonywaniem czynności służbowych” z ustawy zaopatrzeniowej w kontekście czynu, za popełnienie którego skarżący został prawomocnie skazany nie może być pochoinnie rozszerzane na każdy czyn dokonany przez czynnego funkcjonariusza, a jedynie na czyn funkcjonalnie związany z wykonywaniem czynności (zadań służbowych) wymieniony taksatywnie w ustawie źródłowej w tym zakresie, a więc w

ustawie o Straży Granicznej. Ponadto ów związek powinien być potwierdzony w wyroku sądu karnego. Obydwa warunki w przedmiotowej sprawie nie zostały spełnione. Utrata uprawnień emerytalnych w przypadku ziszczenia się przesłanki z art. 39 ust. 1 pkt 5 ustawy zaopatrzeniowej następuje z mocy prawa, bez potrzeby w tym względzie aktywności organu lub sądu (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lipca 2021 r., II USK 204/21, LEX nr 3391014). Ewentualna decyzja organu emerytalnego w tym zakresie posiada charakter deklaratoryjny (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2022 r., II USK 479/21, LEX nr 3411664).

W rozpoznawanej sprawie istotne znaczenie posiada kwestia związania sądu cywilnego rozstrzygnięciem sądu karnego w związku z obowiązywaniem w tym zakresie art. 11 Kodeksu postępowania cywilnego. W tym względzie warto wskazać na wyrok Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2022 r., sygn. akt II CNPP 1/22, LEX nr 3434033, stosownie do którego, zgodnie z art. 11 k.p.c. ustalenia wydane w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Oznacza to, że opisane w sentencji ustalenia wydane w postępowaniu karnym wyroku skazującego wiążą sąd cywilny, jednakże tylko co do okoliczności faktycznych stanowiących istotę przestępstwa, za które skazany został sprawca. Powyższe nie oznacza, że prawomocny wyrok sądu karnego przesądza o odpowiedzialności cywilnej za skutki czynu, które nie były przedmiotem postępowania karnego, gdyż w tym zakresie sąd cywilny ma swobodę rozstrzygania co do szkód, do których mogło dojść w związku z popełnionym przestępstwem. Wyjątek stanowi jedynie sytuacja, gdy wystąpienie szkody jest elementem struktury przestępstwa, a szkoda została stwierdzona przez sąd karny. Nie oznacza to jednak, że sąd cywilny jest zupełnie pozbawiony swobody jurysdykcyjnej i zwolniony z oceny wyrządzonej przestępstwem szkody. Ustalenia co do faktów nienależących do istoty przestępstwa (np. następstwa jego popełnienia), wykraczające ponad ustalenia wydane w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego, nie wiążą w postępowaniu cywilnym. Na tle rozpoznawanej sprawy pojawia się bowiem wątpliwość w kwestii istotnie związania sądu cywilnego wyrokiem sądu karnego, kiedy istnieje faktyczny brak w kwalifikacji i opisie tego wyroku stosownych odwołań do działania skarżącego w ramach czynności służbowych. Skoro bowiem katalog

takich czynności nie obejmował czynu przestępnego skazanego skarżącego w świetle art. 1 ust. 2 i ust. 2a ustawy o Straży Granicznej i brak takiego czynu w opisie wyroku sądu karnego, to oznacza, że skarżący popełnił ów czyn poza katalogiem wskazanym w ustawie zaopatrzeniowej. Zatem jeśli tenże czyn nie jest objęty tymże wyrokiem, to ustalenia co do faktów nienależących do istoty przestępstwa (np. następstwa jego popełnienia), wykraczające ponad ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego, nie wiążą w postępowaniu cywilnym. Zdaniem składu orzekającego w niniejszej sprawie, związanie sądu cywilnego ustaleniami i wskazaniem (w sentencji takiego wyroku) sądu karnego, powinno być ujmowane ściśle i bez żadnych wątpliwości, po to, by materia właściwa prawu karnemu nie rozciągała się w sposób wątpliwy i nie wywoływała niewłaściwych skutków w obrębie materii właściwej prawu prywatnemu. Ponadto, sąd w sprawie cywilnej może samodzielnie badać, czy oskarżony w postępowaniu karnym, dopuścił się czynu nieprzypisanego mu przez sąd karny z powodu braku dowodów winy. Nawet prawomocny wyrok uniewinniający nie wiąże sądu cywilnego, bowiem pojęcie winy w prawie karnym nie jest identyczne z pojęciem winy w prawie cywilnym (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 grudnia 2021 r., I CSK 733/21, LEX nr 3322205). Sąd cywilny zasadniczo oparł się w kwestii oceny rozpoznawanej sprawy na wyroku sądu karnego, ale w sposób chybiony przez przypisanie związku funkcjonalnego między przestępstwem, za które został skazany skarżący a służbą skarżącego, wskazując na związek w tym zakresie polegający na dokonaniu czynu w ramach czynności służbowych. W tym zakresie trzeba zwrócić uwagę na orzeczenie, zgodnie z którym, sąd cywilny wiąże tylko zawarte w sentencji wyroku karnego skazującego ustalenia okoliczności, dotyczące osoby sprawcy czynu przypisanego oskarżonemu i przedmiotu przestępstwa. Okoliczności wykraczające poza te elementy nie są dla sądu orzekającego w sprawie cywilnej wiążące, nawet jeżeli znajdują się w sentencji orzeczenia (wyrok Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2021 r., I PSKP 43/21, LEX nr 3372605). W rozpoznawanej sprawie przedmiot przestępstwa nie mieści się w kluczowym dla sprawy katalogu zadań (czynności służbowych) wykonywanych przez funkcjonariusza w obrębie art. 1 ust. 2 i ust. 2a ustawy o Straży Granicznej.

Biorąc powyższe pod uwagę, orzeczono jak w sentencji.

[SOP]

[f.n]